

Rata comuna (*Rattus norvegicus*)

Text: © Fernando García del Pino

Fotografies : © Fernando García del Pino

Nom científic
<i>Rattus norvegicus</i>
Ordre
Rodentia
Família
Muridae
Mida
172–262 (cap i cos) 149–222 (cua)

Foto 1: Rata comuna (*R. norvegicus*)

Reconeixement

Aquesta rata té una aparença robusta, i un pes entre 200–500 g (Foto 1). Els adults presenten una coloració grisa–marronosa a la part dorsal, i grisa i blanquinosa a la part ventral. En els individus vells, la part dorsal adquireix una coloració vermellosa. La part anterior del cap la té arrodonida, els ulls petits, les orelles petites i arrodonides, que no arriben mai als ulls quan es tiren endavant, i densament cobertes de pèls (Foto 2 i 3). La cua és més curta que la suma del cap i el cos i està coberta de pèls curts i rígids.

Els individus adults d'aquesta rata es podrien confondre amb els de la rata negra (*Rattus rattus*) o els individus joves amb ratolins domèstics (*Mus musculus*). Es poden diferenciar veient la figura 1.

Foto 2: *Rattus norvegicus*

Foto 3: *Rattus norvegicus*

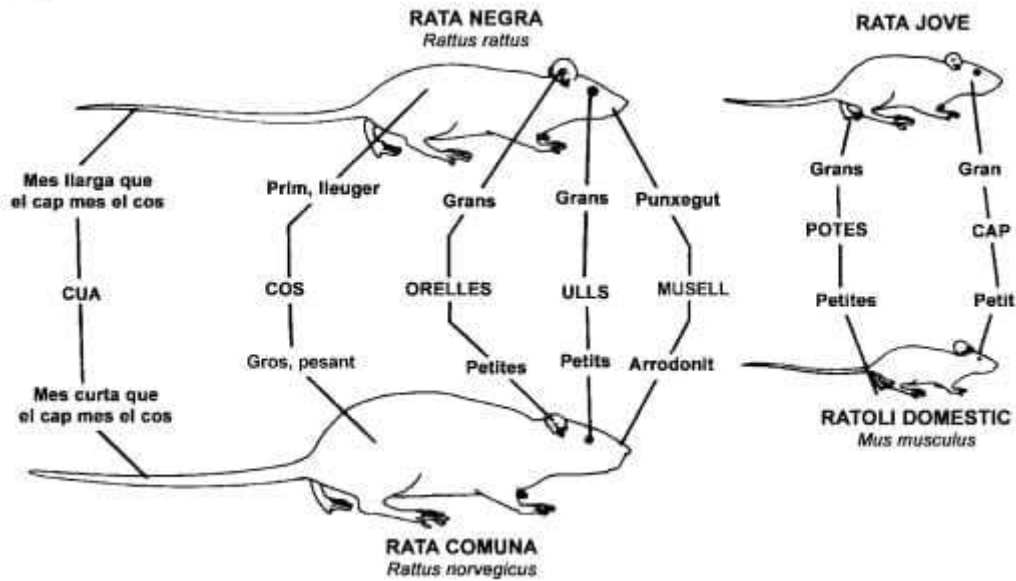

Figura 1: Diferències entre la rata comuna, la rata negra i el ratolí domèstic

Els excrements de la rata comuna tenen una longitud entre 18 i 20 mm i els extrems són arrodonits (Foto 4); aquests excrements es podrien confondre amb els d'altres rosegadors, com la rata negra, malgrat que els d'aquesta última són més petits (12–13 mm) i tenen els extrems punxeguts (figura 2).

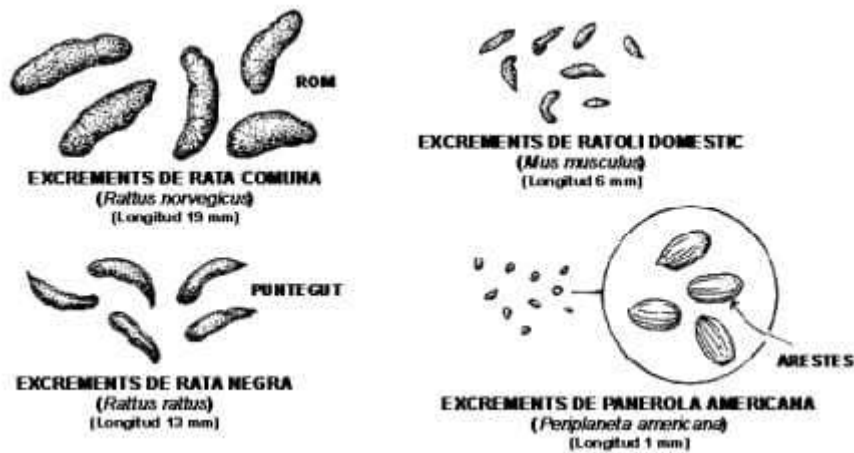

Figura 2: Diferències entre excrements

Detecció i seguiment

Per detectar la presència de la rata comuna, es poden observar els símptomes següents:

- Marques de rosegades o forats en diverses estructures.
- Excrements de longitud entre 18–20 mm i els extrems arrodonits (figura 2). Els excrements frescos són tous i humits, mentre que els excrements vells són secs i durs.
- Petjades, generalment amb unes empremtes anteriors més petites amb 4 dits, i altres, de més grans, amb 5 dits. Per detectar l'activitat dels rosegadors es pot espolsar amb farina el terra per on se sospita que hi ha activitat i, si hi ha rates, se'n podran observar les petjades.
- Sendes i caus a l'exterior i/o marques de greix per fregament a les superfícies verticals dels racons per on acostumen a passar les rates a l'interior de les edificacions.
- Aliments menjats: la rata comuna prefereix la carn, el peix i els cereals, mentre que la rata negra s'estima més la fruita, les verdures i els cereals.
- Sorolls que produeixin les rates quan rasquen, roseguen o lluiten durant la nit.

Foto 4: Excrements de la rata Comuna (*Rattus norvegicus*)

Riscos/problemes per a la salut

Els rosegadors són reservoris d'un gran nombre d'organismes infecciosos, els quals, si es transmeten a l'home o a poblacions d'animals domèstics, poden causar diverses malalties com són ara, entre altres:

- La pesta transmesa a través de les puces.
- El tifus transmès a través de les puces i possiblement a través dels excrements i l'orina.
- Diverses febres transmeses per mossegades de rates o a través de paparres.
- Hantavirus per la presència d'orina de rata a l'aigua o als aliments.
- La triquinosi per menjar carn de porc poc cuinada.
- La salmonel·losi per contaminació d'aliments per excrements de rata.
- La toxoplasmosi per menjar carns poc cuinades, o contacte amb terra, aigua o aliments contaminats.
- La leishmaniosi per la picada de mosquits flebòtoms.
- Els àcars de les rates que donen lloc a dermatitis quan ataquen persones.

Cicle biològic

El cicle reproductor d'aquesta rata varia en funció del seu tipus de vida. A les zones urbanes, on troba refugi, amb un ambient estable amb una temperatura òptima i la

presència constant d'aliments, tenen una activitat sexual constant al llarg de tot l'any. Arriba a la maduresa sexual als 2–5 mesos d'edat i les femelles tenen una gestació mitjana de 23 dies (21–25). Les rates en néixer són cegues i no tenen pèl; el pèl apareix aproximadament el setè dia i els ulls s'obren al cap de 12–14 dies. La mitjana d'embrions per gestació és de 8 (poden variar entre 6 i 22) i una femella pot tenir entre 3 i 12 gestacions l'any. En condicions naturals, els adults viuen generalment entre 6 i 12 mesos, malgrat que en captivitat poden viure molt més temps.

Una rata comuna requereix entre 21 i 28 g d'aliment i entre 15 i 30 ml d'aigua cada dia, i produeix entre 30 i 180 excrements i 16 ml d'orina al dia.

Malgrat que la rata comuna és omnívora, prefereix la carn, el peix i els cereals. Quan una rata troba una font d'aliment que li agrada, en menjarà fins a atipar-se, i tornarà al mateix lloc en successives ocasions. Les rates també necessiten una font directa d'aigua. La rata comuna es desplaça fins a una distància de 30–50 m per buscar aliment i/o aigua.

Les rates tenen principalment hàbits nocturns, posseeixen una visió molt limitada i són cegues als colors, però l'oïda, l'olfacte, el gust i el tacte (pèls del bigotis) estan molt desenvolupats. Corren, escalen, salten (entre 0,6 i 1 m) i neden molt bé, fins i tot, poden cabussar-se sota l'aigua durant 30 segons. Malgrat que constantment exploren el seu entorn, són molt cauteloses i desconfien de qualsevol objecte nou o canvi del seu entorn.

Aquesta rata, a diferència de la rata negra (*Rattus rattus*), té costums excavadors, per això, a l'exterior, la rata comuna prefereix nidificar fent caus al terra, al llarg de terraplens (de rius, vies del ferrocarril, etc.), piles de runa, sota lloses o planxes concretes, etc. Els caus tenen al menys un orifici d'entrada i un orifici tancat de sortida d'emergència, que sovint s'oculta sota herba, runa, etc. Com que són animals socials, és freqüent trobar diferents caus en una àrea concreta.

Perquè aquesta rata pugui passar a l'interior de les edificacions necessita obertures, almenys de 12 mm. A l'interior, usualment nidifica a les parts inferiors de les edificacions (soterranis) on acumulen runa o mercaderies perquè no siguin molestades.

Mesures correctores i/o preventives

Aquestes mesures es basen principalment en mètodes d'exclusió i sanejament.

Exclusió

Els mètodes d'exclusió consisteixen a modificar l'estructura de l'edifici per prevenir l'entrada de les rates. Qualsevol obertura superior a 12 mm s'haurà de tancar amb materials resistents a les rates. Marges de portes i finestres, orificis d'entrada de canonades, orificis de ventilació, etc., són possibles punts d'entrada de les rates a les edificacions i, per tant, s'hauran de protegir. Els desguassos de les edificacions també són punts on hi ha d'haver sifons que evitin l'entrada de les rates.

Sanejament

El sanejament és l'altra mesura preventiva per a un correcte control de les rates. Les rates, com tots els animals, tenen tres requeriments primaris per viure: aliment, aigua i refugi. L'eliminació d'alguns o de tots aquests requeriments forçarà les rates a marxar.

Retirar els materials de rebuig com ara runa, piles de restes de fustes, fullaraca o restes de la poda d'arbres, piles de sacs vells, maquinària gran abandonada (tractors, remolcs, cotxes), piles de llenya, etc., reduirà molt els llocs on les rates es puguin refugiar. Igualment, mantenir els aliments per als animals de companyia o altres

aliments en contenidors de metall o vidre, recollir la fruita caiguda dels arbres que envolten l'edificació, mantenir els contenidors d'escombraries tapats, etc., evitarà que les rates obtinguin l'aliment.

Mesures de control actiu

- **Trampes**

Hi ha diferents tipus de trampes per controlar les rates: el clàssic parany, les trampes de captura múltiple en viu i les trampes adhesives.

Les trampes s'han de col·locar en els llocs que freqüenten. Com que les rates són animals de costums fixos acostumen a passar pels mateixos llocs i és en aquests punts on cal situar les trampes. Com ja s'ha comentat anteriorment, les rates són molt cauteloses i desconfiades, per això pot passar ben bé una setmana abans que la rata no s'aproximi a la trampa. En moltes ocasions la presència d'aliment, com ara sardines de llauna en oli (especialment atractives per a la rata comuna), pot fer que la rata caigui més ràpidament dins la trampa.

- **Ultrasons**

Els ultrasons s'utilitzen actualment en el control de poblacions de rosegadors, però la seva aplicació té nombrosos problemes. Els animals es poden acostumar a l'ultrasò. Els ultrasons no poden eliminar les poblacions de rates si continuen trobant aliment, aigua o refugi. Els ultrasons són fàcilment reflectits, i es generen llocs on els ultrasons no arriben; d'aquesta manera les rates dirigeixen les seves activitats cap a aquests espais.

- **Depredadors**

Gats i gossos domèstics poden ajudar a controlar poblacions de rosegadors en algunes situacions, però són més efectius prevenint una infestació que eliminant una població de rates ja establerta.

- **Esquers rodenticides**

Els esquers rodenticides, normalment es formulen com a blocs, grànuls, pols o líquids, aquests últims són molt eficaços on l'aliment per a les rates és abundant.

Quant a la seva composició es poden diferenciar entre els anticoagulants, el colecalciferol i l'alfa-cloralosa:

1. **Anticoagulants**

Els anticoagulants interrompen els mecanismes de coagulació de la sang. En funció de la seva forma d'actuació es poden diferenciar dos tipus d'anticoagulants:

- Els de *dosi múltiple*, en què és necessari que el rosegador mengi de l'esquer diverses vegades perquè rebi la dosi letal. També es coneixen com a anticoagulants de primera generació. Alguns exemples són la warfarina (cumarina) i la clorofacinona (indandiona).
- Els de *dosi única*, en què per obtenir l'efecte letal acostuma a ser suficient una sola dosi del producte. Alguns exemples són les cumarines de segona generació, com la bromadiolona, el brodifacum i el difenacum.

2. **Colecalciferol (vitamina D3)**

És un rodenticida de dosi única i el seu efecte tòxic es basa a provocar una hipercalcèmia.

3. Alfa-cloralosa

També és un rodenticida de dosi única que provoca la depressió del sistema nerviós central, mentre que a dosis més elevades s'associa a una hiperexcitació del sistema nerviós perifèric.

Independentment del rodenticida que es faci servir, s'ha d'aplicar de forma segura. Cal posarlo sempre en àrees inaccessibles per als nens i els animals domèstics. Sempre que es pugui s'ha de col·locar directament dins del cau, en buits de parets o altres espais morts. En cas contrari, se situaran en caixes de seguretat que impedeixin l'accés de persones i altres animals.

Observacions

La rata comuna és molt agressiva i pot desplaçar la rata negra (*Rattus rattus*) d'una àrea determinada. No obstant això, en ocasions, totes dues espècies de rates es poden trobar en una mateixa edificació, amb la rata comuna a les parts baixes (soterranis) i la rata negra a les parts més elevades (àtics).

Bibliografia

- Gosàlvez i Noguera, Joaquim (1987) Insectívors i Rossegadors de Catalunya. Metodologia d'estudi o catàleg faunístic. Ketres Editora S.A. Barcelona, 1987.
- Smith, E. H. and Whitman, R.C. (1992) *Field Guide to Structural Pests*. National Pest Control Association, Inc. Dunn Loring, VA.